

LETNO POROČILO O REZULTATIH INFRASTRUKTURNEGA PROGRAMA (IP) V LETU 2011

A. SPLOŠNI PODATKI

1. Šifra RO, naslov in vodja infrastrukturnega programa (IP)

Šifra RO	RO izvajalka infrastrukturnega programa
0501	INŠTITUT ZA NOVEJŠO ZGODOVINO

Šifra IP	Naslov infrastrukturnega programa
IP-0501	RAZISKOVALNA INFRASTRUKTURA SLOVENSKEGA ZGODOVINOPISJA

Šifra (ARRS)	Vodja infrastrukturnega programa
17106	dr. Mojca Šorn

2. Organizacijska/e enota/e izvajanja infrastrukturnega programa

INFRASTRUKTURNI PROGRAM v RO izvaja/jo naslednja/e notranja/e organizacijska/e enota/e (OE) - (t.j. obračunska/e enota/e)

zap.št.	naziv OE	vodja OE
1.	Infrastrukturna enota INZ	dr. Mojca Šorn

B. REZULTATI DELA INFRASTRUKTURNEGA PROGRAMA

1. Opis glavnih rezultatov in doseganja ciljev infrastrukturnega programa:

I. Izhodišča in vizija RI INZ

Ker vizija RI INZ, katere primarna naloga je graditev portala slovenskega zgodovinopisja Zgodovina Slovenije – Slstory, ni ustvarjanje repozitorija, knjižnice ali arhiva gradiv v klasičnem pomenu besede, si je programska skupina RI INZ v skladu s svetovnimi oziroma evropskimi smernicami za enega od pomembnih ciljev zadala postavitev spletnega sistema, ki bi omogočal ustvarjanje raziskovalnih podatkov in njihovo uporabo v raziskovalnem okolju. Prvi korak v tej smeri je bil narejen že v letu 2011, ko je RI INZ v sodelovanju z zunanjimi sodelavci izpeljala programsko nadgradnjo portala Slstory; ta je bila potrebna tako zaradi vzpostavitve hitrejšega in stabilnejšega delovanja sistema kot tudi zaradi vzpostavitve najnovejših standardov, s katerimi je portal postal kompatibilen z ostalimi sorodnimi evropskimi spletnimi portali oziroma z arhitekturo evropske mreže za humanistiko (DARIAH), v prvi fazi pa predvsem izhodišče sodelovanja z ZRC SAZU pri vzpostavitvi nacionalne digitalne infrastrukture za humanistiko in umetnost z akronimom SI-DIH, ki poteka v skladu z osnutkom Načrta razvoja RI 2011-2020 Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo.

II. Rezultati dela RI INZ

Za izvajanje izhodišč letnega programa, ki je poleg vsebinske obsegal tako organizacijsko kot tudi programsko komponento, je RI INZ za vzpostavljanje novih tehnoloških orodij na spletnem portalu Slstory, namenjenih raziskovalcem e-humanistike na nacionalni in evropski ravni, ter nacionalne digitalne infrastrukture za humanistiko in umetnost poleg standardnega 1 FTE potrebovala dodatne delovne kapacitete - ustrezen znanstveni kader matične inštitucije, ki bo nepogrešljiv pri nadaljnjem vzdrževanju in vsebinskem popolnjevanju v letu 2011 vzpostavljenega sistema. Infrastrukturni skupini INZ so bila s sklepom Znanstvenega sveta ARRS iz sklopa sofinanciranja prioritarnih mednarodnih infrastrukturnih projektov, navedenih v Načrtu razvoja raziskovalnih infrastruktur 2011-2020, za nadgradnjo portala Slstory in projekt SI-DIH dodatno dodeljena finančna sredstva za materialne stroške in amortizacijo, vendar šele v drugi polovici leta 2011 (aneks o dodeljenih dodatnih sredstvih je bil podpisan 15. 9. 2011, prvi obrok je bil nakazan 24. 10. 2011). Rezultati dela kažejo, da je bil načrt dela RI INZ v več segmentih presežen, zaradi časovne neuskladenosti dodelitve sredstev pa bo v celoti realiziran do konca februarja 2012.

V okviru RI INZ sta v letu 2011 potekala dva večja projekta:

- Spletni portal Slstory, ki je v letu 2011 dokončno presegel vlogo repozitorija, knjižnice ali arhiva gradiv v klasičnem pomenu besede. Nadgrajen je bil v spletni sistem, ki je povsem primerljiv z evropskimi in svetovnimi trendi in sistemi, ki omogočajo ustvarjanje raziskovalnih podatkov in njihovo uporabo v raziskovalnem okolju.
- Projekt SI-DIH: V sodelovanju z RI ZRC SAZU je bil izpeljan prvi del projekta vzpostavitve poenotene nacionalne digitalne infrastrukture za humanistiko in umetnost, ki ne rezultira zgolj v povezavi vsebin dveh največjih specializiranih humanističnih znanstvenih portalov, portala Zgodovina Slovenije – Slstory in portala @rzenal, v skupnem iskalniku z akronimom SI-DIH, temveč tudi v detektiranju dejanskega stanja na področju e-humanistike in postavitvi osnovnih standardov za vse ostale sorodne inštitucije, ki se bodo v prihodnosti vključevale v sistem nacionalnih humanističnih vsebin.

III. Spletni portal slovenskega zgodovinopisja Zgodovina Slovenije – Slstory (www.sistory.si)

A. Ocena opravljenega dela za leto 2011 in obiskanost portala Slstory:

V okviru RI INZ se razvija dvojezični (slovensko-angleški) prosto in odprto dostopni spletni portal slovenskega zgodovinopisja Zgodovina Slovenije – Slstory. Da je bilo delo programske skupine na tem projektu skoraj v celoti realizirano (z izjemo digitalizacije večjega korpusa arhivskega gradiva, navedenega v nadaljevanju pod III/C/1, za katero je RI INZ izbrala edinega - in zato zelo zasedenega - slovenskega ponudnika, ki je v skladu z ZVDAGA akreditiran za storitve digitalizacije arhivskega gradiva) in za uporabnike vsebinsko zanimivo, izkazuje obisk portala Slstory, ki je bil v letu 2011 še nadalje členjen v dva sklopa;

v okviru prvega-vsebinskega so člani RI INZ zbirali, evalvirali, valorizirali in digitalizirali gradiva ter urejali pravne vidike ter inventarizirali metapodatke za njihovo spletno objavo, v okviru drugega sklopa pa so nadaljevali s popolnjenjem slovenskega zgodovinarskega indeksa citiranosti – ZIC, ki se mu je preko administracijskega vmesnika pridružil Inštitut za narodnostna vprašanja.

V letu 2011 je portal Slstory zabeležil 33.993 obiskov, ki jih je skupno ustvarilo 17.310 različnih obiskovalcev, ti so si ogledali 219.798 različnih strani vsebin. Glede na podatke iz leta 2010 se je tako v letu 2011 število obiskov povečalo za 21 %, za prav toliko število ogledov strani, diverzitet obiskovalcev pa se je povišala za 60 %. 88 % obiskovalcev je na portal dostopalo z območja Slovenije, preostalih 12 % pa iz 81 različnih držav. 45 % obiskov je bilo ustvarjenih z neposrednim dostopom na portal, 38,5 % preko spletnega brskalnika in 16,5 % preko povezav z ostalih sorodnih portalov.

Obiskanost portala Slstory je ocenjena kot zelo dobra še posebej zaradi dejstva, ker je bil ta od konca junija do konca oktobra 2011 v programski nadgradnji; to pomeni, da so uporabniki do zelenih vsebin sicer lahko dostopali, vendar v tem času RI INZ ni objavljala novih gradiv. V obdobju od januarja do konca oktobra 2011 je portal Slstory zabeležil 20.593 obiskov, 9.587 obiskovalcev in 134.880 ogledanih strani, v obdobju od 24. 10. do 31. 12. 2011, ko je javnosti dostopen nadgrajen portal, pa 13.400 obiskov, 7.723 obiskovalcev in 84.918 ogledanih strani. Številke torej kažejo, da je z vzpostavitvijo programske nadgrajenega portala njegov obisk občutno porasel: v prvih desetih mesecih leta 2011 je bilo zabeleženih nekaj manj kot 60 % letnih obiskov, obiskovalcev in ogledanih strani, v novembru in decembru 2011 pa nekaj več kot 40 %.

B. Programska in tehnološka nadgradnja portala Slstory:

V sodelovanju z zunanjima sodelavcema, programerjem in informatikom, je bil v letu 2011 po smernicah Vzpostavitvenega dokumenta projekta Nadgradnja portala Zgodovina Slovenije portal Slstory programsko in tehnološko nadgrajen. V prvi fazi so bili analizirani podatki, določeni in postavljeni novi standardi ter infrastruktura za nadgradnjo in postavljeni ter konfigurirani strežniki in produkcijsko okolje za njeno delovanje in inštaliran ter konfiguriran nov Sphinx iskalnik. V drugi fazi sta bila izdelana in implementirana dva nova modula (Smrtne žrtve med prebivalstvom RS med drugo svetovno vojno in Popisi prebivalstva). V zadnji fazi so bili postavljeni novo ogrodje in grafične predloge, izboljšani so bili iskalniki, ki filtrirajo in sortirajo rezultate (tudi po celotnem besedilu), ter po nadgrajenem standardu Dublin Core standardizirani meta podatki, kar omogoča izvoz ali izmenjavo podatkov pri vključevanju v večje nacionalne in evropske sisteme.

Razen oblikovne in strokovne dovršenosti novega portala so prednosti poleg omenjenih mdr. tudi nova administracija oziroma pregleden vmesnik za urejanje kompletne vsebine, ki zagotavlja manjšo odvisnost od zunanjih sodelavcev oziroma omogočata interno upravljanje s sistemom. Nadgrajeni portal, ki je narejen modularno, in je zato dodajanje funkcionalnih rešitev časovno neomejeno, omogoča enostavno in pregledno uporabo po posameznih vsebinskih sklopih in podsklopih, hitrejše, stabilnejše in popolnejše delovanje sistema ter nudi kvalitetnejšo uporabniško in administracijsko izkušnjo.

C. Vsebinska nadgradnja portala Slstory: Digitalizacija in spletna objava gradiv s poudarkom na metapodatkovni inventarizaciji in avtorskopravnem vidiku:

1. V težnjah za pridobivanje zgodovinske literature, virov idr. gradiv so v letu 2011 sodelavci RI INZ vzdrževali in navezovali stike s številnimi slovenskimi in tujimi ustanovami in uredništvii, ki se neposredno ali posredno ukvarjajo z zgodovino oziroma s poukom zgodovine. Rezultat sodelovanja je digitalizacija gradiv za vsebinske sklope Viri, Literatura ter Zgodovina in šola - v letu 2011 je RI INZ tako skenirala 13.000 strani, v fazi digitalizacije pa je 43.000 strani arhivskega gradiva (iz Slovenskega šolskega muzeja Šolski listi, statistični vir 1929-1945, iz Narodne in študijske knjižnice v Trstu gradivo Jadranske banke v Trstu in Hrvatske štedionice v Trstu, iz Pokrajinskega arhiva Koper Popis prebivalstva Izole 1890 in iz Zgodovinskega arhiva Ljubljana Popis prebivalstva Novega mesta 1869 in Popis prebivalstva Ljubljane 1869); RI INZ je v zvezi z digitalizacijo arhivskega gradiva opravil

postopek javnega naročanja in za izvajalca izbral ponudnika, ki je v skladu z ZVDAGA edino slovensko akreditirano podjetje za storitve digitalizacije arhivskega gradiva, postopek digitalizacije zaradi zasedenosti edinega ustreznega ponudnika še ni zaključen - RI INZ je tako del materialnih sredstev prenesla v leto 2012, račun za digitalizacijo bo poravnala po opravljeni storitvi.

V letu 2011 vsebinsko popolnjevanje ni bilo vezano le na že obstoječe analogne vsebinske sklope, zato sta digitalizacija in spletna objava številnih (raznovrstnih) gradiv terjali oblikovanje novih podsklopov oziroma kreiranje nove menijske strukture. Zaradi aktivnega dotoka vsebin je bilo potrebno ažurirati arhivski datotečni sistem za shranjevanje vsebin in indeksirati gradiva oziroma vse pdf dokumente, naložene na strežnik.

2. Pregled novih vsebin po posameznih sklopih portala Slstory:

I. VIRI:

A. ARHIVSKI VIRI:

- V letu 2011 je bil oblikovan razdelek za Arhiv Republike Slovenije, v katerem je poleg osnovnih informacij o arhivu podrobneje (arhivski inventar fonda in historiat zbirke) predstavljena v letu 2010 digitalizirana Zbirka stenografskih beležk zapisnikov sej predstavništev, senata in skupščine Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev oziroma Kraljevine Jugoslavije. To gradivo predstavlja enega od ključnih virov za raziskovanje politične zgodovine prve Jugoslavije ter vloge in pomena slovenske politike v njej. Zbirka je nadalje nepogrešljiv vir za preučevanje slovenske parlamentarne izkušnje v prvi jugoslovanski državi in razvoja idejno- in narodnopolitičnih, državnopravnih ter socialnogospodarskih nazorov in politike slovenskih strank v letih 1919–1938.
- V letu 2011 je bil oblikovan razdelek za Narodno in študijsko knjižnico v Trstu – Odsek za zgodovino, kjer je poleg osnovnih podatkov o inštituciji (kronološki pregled delovanje odseka od ustanovitve do danes in prikaz organizacijske strukture, delovanja in gradiva) objavljen tudi del njegovega gradiva, ki ga je v letu 2010 digitalizirala RI INZ: Slavjanska čitalnica v Trstu. Odborovih pomenkov knjiga: 17. december 1865 – 19. marec 1876, Pevsko društvo Adrija v Barkovljah (Trst). Tajniška knjiga 1894-1912, Slovenska čitalnica v Škednju (Trst). Tajnikova knjiga: 20. december 1897 - 27. februar 1907, Javna ljudska knjižnica v Nabrežini. Zapisnik: 16. januar 1906 - 4. marec 1914, Dramatični krožek v Gorici. Zapisnik sej: 15. november 1923 - 13. september 1926. Digitalizacija teh arhivskih virov predstavlja pomemben prispevek k proučevanju slovenskega kulturnega življenja v današnjem zamejstvu. Gradivo je pomembno ne le zaradi svoje unikatnosti, temveč ponuja raziskovalcu pomemben vpogled v razvitost, organizacijo in tudi stalno prisotnost slovenske kulture tako v urbanem okolju (tržaška Slavjanska čitalnica in goriško gledališko društvo) kot tudi v tedaj popolnoma, danes pa še vedno opazno slovenskem zaledju Trsta (pevsko društvo Adrija v Barkovljah, javna ljudska knjižnica v Nabrežini, slovenska čitalnica v Škednju). Digitalizirano gradivo nadalje nazorno dokumentira povečanje narodnostnih pritiskov po priključitvi zamejstva h Kraljevini Italiji in fašističnem pohodu na oblast. Ta sklop življenja Slovencev na Tržaškem in Goriškem bo v letu 2012 obogaten z drugim, gospodarskim sklopom (digitaliziranim gradivom Jadranske banke v Trstu in Hrvatske štedionice v Trstu), ki pokriva podoben časovni lok, s čimer bo slovenskemu zgodovinopisju ponujen skoraj celovit pregled na nekoliko zanemarjeno obdobje emancipacije slovenskega prebivalstva v zamejstvu.

B. TISKANI VIRI:

- Ustvarjeni so bili podsklopi Ljubljanski klasiki 1563-1965 za več kot 700 strani obsežen korpus, Mittheilungen des historischen Vereins für Krain (1856-1860) in Stenografski zapisniki Ljudske skupščine LRS s 35 publikacijami iz obdobja 1947-1963.
- Dopolnjen je bil sklop Krajevni repertoriji (Alphabetisches Verzeichniß aller Ortschafts und Schlösser Namen des Herzogthums Krain in Dutsch und Krainischer Sprache, Orts-Repertorium des Herzogthumes Steiermark itd.).
- Razdelek Statistični letopisi je bil vključen v nov sklop Statistične publikacije, ki je razdeljen na Popisne publikacije (ki vsebuje 6 v letu 2011 digitaliziranih publikacij) in Statistični letopisi.

C. ZBIRKE PODATKOV:

• Smrtne žrtve med prebivalstvom na območju RS med drugo svetovno vojno in neposredno po njej: Metodologiji, historiatu popisa smrtnih žrtev in sami bazi, ki je bila lansko leto večkrat ažurirana ter beleži podatke za več kot 44.000 oseb, je bilo v letu 2011 dodano zbirno mesto Analize, na katerem so objavljena vmesna in letna poročila projektne skupine iz obdobja 2007-2011. V prvi fazi same nadgradnje baze podatkov Smrtne žrtve med prebivalstvom na območju RS med drugo svetovno vojno in neposredno po njej pa je RI v sodelovanju s programerjem in projektno skupino v letu 2011 izdelala grafični prikaz žrtev po obdobjih in pokrajinah, s čimer je uporabnikom omogočena vizualizacija zbranih podatkov.

II. LITERATURA:

A. MONOGRAFIJE: v letu 2011 je bilo objavljenih 14 zgodovinskih znanstvenih monografij, izpostaviti je potrebno sodelovanje z založbami Obzorja Maribor, Modrijan in INZ, ki so dovolile digitalizacijo in spletno objavo zgodovinskih publikacij (z nekajletnim zamikom od izdaje). Glede objave monografij je programska skupina začela sodelovanje z Zgodovinskim arhivom Ljubljana, nadaljevala pa s sodelovanjem z Arhivom Republike Slovenije, Pedagoškim inštitutom idr.

B. ROKOPISI: V letu 2011 je RI INZ objavila 12 diplomskih del, 1 magistrsko nalogo in 1 doktorat.

C. SERIJSKE PUBLIKACIJE: pri serijskih publikacijah (Prispevki za novejšo zgodovino, Zgodovinski časopis, Zgodovina za vse, Kronika : Časopis za slovensko krajevno zgodovino, Arhivi in Viri) so bile v letu 2011 dodane posamezne številke oziroma letniki 2007, 2008 in 2009 in nekatere starejše številke revije Zgodovina v šoli (2002, 2003 in 2004). Na spletno objavo revije Glasnik Slovenskega etnološkega društva je bila narejena spletna povezava.

D. V letu 2011 je bil v sodelovanju s kolegom Aleksandrom Lorenčičem oblikovan nov vsebinski sklop Gospodarska tranzicija v Sloveniji : prehod gospodarstva iz socializma v kapitalizem, ki bo uporabnikom približal raziskave, sinteze in analize procesa tranzicije, tematike, ki je sicer že nekaj časa v ospredju zanimanja evropske historiografije. Sklop osvetljuje gospodarsko podobo Slovenije v obdobju 1990–2004 in nedvomno pomeni velik prispevek k celovitejši podobi ter predstavitvi gospodarskega življenja Slovencev v obravnavanem obdobju.

III. Oblikovan je bil nov sklop PRIREDITVE, ki je razdeljen na podsklope Predavanja, Virtualne razstave in Konference; v slednjem je dostopen posnetek znanstvenega simpozija Osamosvojitve 1991: država in demokracija na Slovenskem v zgodovinskih razsežnostih, ki je bil posnet z lastno opremo za snemanje, kupljeno v letu 2011.

3. Standardizacija meta podatkov: V sklopu nadgradnje portala SIstory je bila vzpostavljena metapodatkovna baza in izpeljana standardizacija meta podatkov za večino na portalu SIstory objavljenih gradiv, kar ne pomeni zgolj hitrejšega, lažjega in natančnejšega iskanje dokumentov po spletu oziroma takojšnji prehod na iskani članek, temveč osnovo za izgradnjo in adaptacijo analitičnih orodij, ki bodo omogočala povezavo raznolikih vrst zbirk, raziskav, baz podatkov raziskovalnih in izobraževalnih institucij na področju humanistike v domačih in evropskih sistemih.

Po vzpostavitvi baze je od julija do decembra 2011 potekalo vpisovanje oziroma inventarizacija (vpis in opis) gradiv po nadgrajenem Dublin standardu Core, natančneje po 16 postavkah. V prvi fazi so bili v metapodatkovno bazo vneseni podatki o posameznih publikacijah, objavljenih na portalu SIstory, sledila je faza členitve vseh publikacij, ki so plod več kot enega avtorja, na posamezne prispevke - do konca leta 2011 so bili po vseh 16 generalijah razdeljeni in obdelani vsi zborniki iz podsklopa Monografije in publikacije Drevesa, Zgodovina za vse ter del Prispevkov za novejšo zgodovino in Kronike iz podsklopa Serijske publikacije (skupaj nekaj manj kot 5000 dokumentov, kar pomeni skoraj 80.000 standardiziranih vpisov). Na podoben način je bilo potrebno urediti tudi Zbirko stenografskih beležk zapisnikov sej, predstavništev, senata in skupščine Kraljevine SHS oziroma Kraljevine Jugoslavije od 1919 do 1939 (37 obsežnejših publikacij je bilo razčlenjenih na skoraj 1000 standardiziranih vpisov).

4. Avtorsko pravni vidik v digitalni dobi: V kontekstu digitalizacije in spletnega objavljanja gradiv je nujno potrebno poudariti avtorskopravni vidik oziroma delovanje skladno z Zakonom o avtorskih in sorodnih pravicah, edinim pravnim aktom, ki ureja razmerja med nosilci (materialnih) avtorskih pravic in spletom.

RI INZ sodeluje z Inštitutom za intelektualno lastnino oziroma dr. Majo Bogataj Jančič, strokovnjakinjo s področja avtorskega prava v digitalni dobi, ki je v letu 2010 izdelala osnovno strategijo portala, po nadgradnji Slstory pa je z RI INZ sodelovala pri zasnovi strategije prikaza avtorskih pravic. Od konca leta 2011 tako RI INZ v metapodatkovno bazo vnaša avtorske pravice in ta postavka je vidna ob posameznem gradivu, objavljenem na portalu: Za dela, za katera so bila za spletno objavo pridobljena soglasja avtorjev, je vzpostavljen sistem CC (Creative Commons) licenc, ustrezno pa so označena tudi že dela, za katera avtorske pravice ne veljajo oziroma so le te potekle (so v javni domeni), saj je cilj omogočiti njihovo nadaljnjo uporabo v čim širšem spektru tako v nekomercialne kot tudi komercialne namene. Tako postavljen sistem jasno izkazuje upoštevanje evropskih smernic z avtorsko-pravnega področja oziroma razmerja med nosilci (materialnih) avtorskih pravic in spletom, hkrati pa omogoča obiskovalcem, da na enostaven, jase in pregleden način spoznajo/identificirajo svoje pravice, ki jih imajo pri uporabi posameznega digitaliziranega dokumenta.

Trenutno stanje izkazuje, da je RI INZ za okoli 90 % gradiva, objavljenega na portalu Slstory, že pridobila soglasja ustvarjalcev oziroma nosilcev avtorskih pravic (založbe, uredništva, avtorji, dediči), za gradivo, ki je bilo digitalizirano v letu 2011 oziroma je v fazi digitalizacije, pa je bilo avtorskopravno vprašanje urejeno že pred samim skeniranjem.

D. Projekti-moduli, vključeni v portal Zgodovina Slovenije – Slstory:

1. Modul Popisi prebivalstva: Po smernicah Vzpostavitvenega dokumenta projekta Nadgradnja portala Zgodovina Slovenije in v skladu z izhodišči in vizijo RI INZ je bil izdelan modul Popisi prebivalstva.

Od leta 2010 poteka v sodelovanju z Zgodovinskim arhivom Ljubljana digitalizacija popisov prebivalstva (že digitaliziran je popis prebivalcev Ljubljane iz leta 1857, v fazi skeniranja pa sta s strani RI INZ popisa Ljubljane in Novega mesta 1869, s strani ZAL pa popis Ljubljane 1931) in njihova objava (do sedaj za leto 1830) na portalu Slstory. Načrt je, da bodo vsebine iz popisnic uporabljali tudi raziskovalci e-humanistike, zato je potrebno te podatke najprej pretvoriti v elektronsko obliko. Ker pa obstoječa programska oprema za prepoznavanje besedil ne more prepoznati znakov na standardiziranih obrazcih popisnih pol, v katere so popisovalci in popisani sami vpisovali osebne podatke v kurzivni gotici in latinici, je najprej potrebno vse te podatke v elektronsko obliko prepisati ročno. Po vzoru različnih projektov, ki delujejo po načelu "crowdsourcinga", je RI INZ začela vzpostavljati sistem za on-line ročno transkribiranje podatkov s strani različnih uporabnikov. V prvi fazi je bil zasnovan (za zdaj) zaprti sistem za transkribiranje in urejanje osnovnih popisnih podatkov (ime in priimek, datum rojstva, bivališče in spol), ki se ponavljajo skozi vse popise prebivalstva in na podlagi katerih je zato mogoče izdelati ne le enotne indekse k popisu, temveč v naslednji fazi tudi začeti s standardizacijo imen in priimkov (v letu 2011 je bila tako v večjem delu izvedena pretvorba indeksa popisa prebivalstva Ljubljane iz leta 1830 v na novo oblikovane podatkovne baze, pripravljen pa je tudi prenos podatkov za popis prebivalstva iz leta 1857). Zaradi tehnološke zahtevnosti bo programska standardizacija postopkov za indeksacijo in transkripcijo obravnavanega gradiva zaključena šele v februarju, zato je bila RI INZ primorana del materialnih sredstev, namenjenih za standardizacijo za indeksacijo in transkripcijo, prenesti v leto 2012.

S pomočjo te standardizacije in programskega orodja Febrl bo nato po vzoru projektov, ki potekajo v okviru mreže European Historical Population Samples Network, mogoče na podlagi standardizirane Intermediate Data Structure med seboj longitudinalno povezati različne popise prebivalstva. Poudariti je treba, da vzpostavljena podatkovna baza ne bo omogočala le raziskovanja gospodarskih in socialnih strukturnih sprememb in različnih demografskih režimov, temveč tudi sestavljanje življenjskih zgodb posameznikov, družin,

rodbin. Popisi prebivalstva so poleg ostalih sorodnih virov odlična osnova za vzpostavitev longitudinalne baze podatkov, s pomočjo katerih bo mogoče raziskovati posameznike in/ali iste skupine ljudi skozi daljše časovno obdobje. Longitudinalna baza podatkov bo zgodovinarjem, demografom, sociologom in drugim omogočila odpiranje novih raziskovalnih pristopov pri proučevanju pojavov urbanizacije, rodnostnega obnašanja, poklicnega udejstvovanja, sestave družin, napredka medicine, migracij itd.

Na tem mestu je potrebno poudariti, da bo za popolnjevanje in razvoj tega zahtevnega pionirskega spletnega sistema, RI INZ nujno potrebovala dodaten ustrezen znanstveni kader iz matične ustanove tudi v letu 2012.

2. Modul M-Slstory - Mobilna aplikacija Zgodovina Ljubljane (ZgoLJ): V letu 2011 je bil kot stranski produkt sodelovanja z Zgodovinskim arhivom Ljubljana vzpostavljen modul M-Slstory, s katerim je RI INZ pokazala, da se ukvarja z oblikovanjem najsodobnejših spletnih medijev. Širši javnosti je začela s pomočjo tehnologije nadgrajene resničnosti (Augmented Reality) predstavljati bogato arhivsko slikovno gradivo. Nadgrajena resničnost je nadgraditev slik realnega sveta z računalniško generiranimi podobami in sicer v realnem času.

V testni fazi se je RI INZ omejila na prikaz zgodovine Kongresnega trga in oktobra 2011 v okviru že uveljavljenih brskalnikov za nadgrajeno resničnost Junaio in Layar javno objavila pilotsko verzijo mobilne aplikacije ZgoLJ Kongresni. Za opis posameznih zgodovinskih stavb na Kongresnem trgu so bili zbrani geografske informacije o stavbah, krajša besedila z osnovnimi opisi ter osnovne predstavitvene sličice. Te informacije o točkah zanimanja so shranjene v javno dostopni bazi podatkov za nadgrajeno resničnost – Hoppala, daljši opisi posameznih stavb in dodatne slike pa so shranjeni v okviru portala Slstory.

Z mobilno aplikacijo, ki je kljub znanstvenosti in strokovnosti vsebin trendovsko naravnana, RI INZ cilja na različne skupine uporabnikov, ki jih zanima zgodovina slovenske prestolnice, predvsem koristna pa je za šolarje in šolnike, ki pri svojem delu skladno s kurikulum uporabljajo najnovejše informacijsko komunikacijske tehnologije.

E. Baza podatkov Zgodovinarski indeks citiranosti:

Osnovni namen ZIC je ustvariti bazo citatov iz slovenskih zgodovinskih monografij, osrednjih znanstvenih časopisov in revij iz obdobja zadnjih desetih let, ki so po UDK standardu uvrščene v kategorijo zgodovina, oziroma jih v katalogu COBISS najdemo s ključnimi besedami zgodovina. Iskalnik ZIC omogoča pregled zgodovinopisne znanstvene produkcije in osnovno seznanitev z vsebino citiranih del iskalcem informacij o slovenskem zgodovinopisju. Z bibliometričnimi metodami omogoča analizo in prikaz pogostosti citiranja zgodovinarjev in njihovih del v znanstvenih knjigah in revijah. Indeks citiranosti na portalu Slstory poskuša odgovoriti tudi na pomisleke, ki se pojavljajo v evropskem in svetovnem prostoru, ko se razpravlja o položaju in vrednotenju zgodovinarskega ali humanističnega raziskovalnega dela z biblio- in scientometričnimi prijemi. Slabost obstoječih indeksacij je, da povsem prezrejo znanstvene monografije, in to ne glede na veliko število citatov, ki se v monografijah pojavljajo, ter njihov pomen na področju zgodovinopisja.

V bazo ZIC, ki šteje 64.000 vnosev, je bilo v letu 2011 zabeleženih 14.000 vnosov citatov iz gradiv, izdanih v obdobju 2011, indeks pa je bil dopolnjen s publikacijami iz obdobja 2005-2010, predvsem s seznama, ki ga je izdelal Zgodovinski inštitut Milka Kosa ZRC SAZU.

V letu 2011 se je začel pilotski projekt oddaljenega dostopa. Vzpostavljene so bile možnost vnašanja v citatno bazo preko administracijskega vmesnika; aplikacija je sprogramirana na način, ki omogoča odpravo napak in dvojne vnose. Projektu se je pridružil Inštitut za narodnostna vprašanja, s čimer se je nabor serijskih publikacij in monografij, ki so v ZIC citirane, močno razširil z avtorji in področji, ki do sedaj niso bili zajeti v osnovni nabor publikacij.

IV. Nacionalni projekt SI-DIH v povezavi z evropsko mrežo DARIAH:

V letu 2011 je bila RI INZ še naprej vključena v DARIAH - Digital Research Infrastructure for the Arts and Humanities, katere cilj je vzpostaviti digitalno raziskovalno infrastrukturo za

umetnost in humanistiko v Evropi. Kot partner mreže DARIAH je RI INZ v sodelovanju z RI ZRC SAZU skladno z Načrtom razvoja raziskovalnih infrastruktur 2011–2020, ki ga je sprejela Vlada RS, sledila zastavljenim ciljem in nalogam programa, med katerimi je - poleg promocije digitalnega analitičnega raziskovanja na področju humanistike in umetnosti ter povezovanja v mednarodni prostor - predvsem vzpostavitev nacionalne digitalne infrastrukture za humanistiko in umetnost –SI-DIH.

V zadnjih letih je bila v slovenskem prostoru digitalizacija sicer postavljena za prioriteto, tako smo tudi na področju humanistike in umetnosti zbirali, valorizirali, digitalizirali in obdelovali raznolike podatke ter gradiva, ki jih hranijo številne nacionalno pomembne ustanove, pri čemer pa zainteresirani nismo razpolagali z nacionalno usklajenimi programi in zahtevami digitalizacije, analitičnega raziskovanja in povezovanja v mednarodnem prostoru. Trenutno stanje tako izkazuje nepovezanost, različne standarde in metodološke pristope pri obdelovanju ter zajemu podatkov, zato je njihovo povezovanje omejeno in oteženo, onemogočeno je celo napredno iskanje po mnogih gradivih, ki so sicer spletno predstavljena na različnih portalih.

Vlada RS je 28. 4. 2011 sprejela Načrt razvoja raziskovalnih infrastruktur 2011–2020, v katerega je vključena RI INZ, ki bo z razvojem digitalne humanistike omogočal uresničevanje deklariranih nacionalnih strategij in politik, vzpostavljanje digitalnih podatkovnih zbirk v Sloveniji, njihovo povezovanje na nacionalni ravni, s tem pa tudi povezovanje raziskovalcev in javnih raziskovalnih zavodov idr. Do sedaj razpršena digitalna infrastruktura v Sloveniji se bo lahko povezala in poenotila, kar bo med drugim izboljšalo tudi dostop zunanjih uporabnikov do podatkovnih zbirk, ki so bile do sedaj dostopne le na internih spletnih straneh.

Projekt vzpostavitve poenotene nacionalne digitalne infrastrukture za humanistiko in umetnost, ki je bil zaupan partnerjema RI INZ in RI ZRC SAZU, je bil v letu 2011 členjen v tri dele:

1. Nabor potencialnih sodelujočih v nacionalni mreži za humanistiko in umetnost: V okviru projekta sta RI INZ in RI ZRC SAZU septembra 2011 na več kot 100 inštitucij s področja znanosti, kulture in izobraževanja, ki bi lahko potencialno sodelovale pri ustvarjanju nacionalne mreže, naslovili spletni anketni vprašalnik o stanju digitalizacije v posamezni ustanovi. Vprašalnik je izpolnilo več kot 20 ustanov, med njimi je 17 takih, ki so pripravljene na takojšnje sodelovanje.
2. Detektiranje dejanskega stanja na področju e-humanistike ter izdelava splošnih standardov: RI sta po analizi anketnih vprašalnikov prišli do zaključka, da je slovenska digitalna infrastruktura za humanistiko ne le povsem razpršena, temveč v vseh ključni točkah popolnoma nestandardizirana, zato sta postavili minimalne standarde, ki naj bi služili kot skupni imenovalci vsebin (Dublin Core kot standard metapodatkovnih elementov ter OAI - PMH kot odprta platforma standardov in protokola za izmenjavo metapodatkov med »harvesterjem« in »data-providerjem« preko XML).
3. Povezava vsebin dveh največjih specializiranih humanističnih znanstvenih portalov, portala Zgodovina Slovenije – Slstory in portala @rzenal oziroma vzpostavitev iskalnika nacionalnih humanističnih vsebin z akronimom SI-DIH: RI INZ in RI ZRC SAZU sta si v težnji za vzpostavitev iskalnika nacionalnih humanističnih vsebin SI-DIH (oziroma Dariah-SI), ki bi bil kompatibilen z evropsko mrežo za humanistiko in umetnost DARIAH, za prvo fazo projekta zadali povezavo vsebin portalov Slstory in portala @rzenal. V ta namen je RI INZ v sodelovanju s programerjem na portalu Slstory izvedla implementacijo in konfiguracijo OAI-PMH, izbrala je metapodatke za novi iskalnik in poskrbela za njihov izvoz in konfiguracijo v XML preko OAI-PMH ter oblikovala in implementirala odprtokodni iskalniški strežnik Sphinx. Že izdelano beta verzijo iskalnika SI-DIH, ki omogoča iskanje po SQL bazi in indeksacijo podatkov, bosta RI v prvih mesecih leta 2012 testirali in po potrebi tudi adaptirali, saj bo le tako omogočeno priključevanje drugih sorodnih inštitucij in zaobjetje večine prostodostopnih digitalnih vsebin humanistične provenience. Do vzpostavitve maksimalne stabilnosti in kompatibilnosti ostalih partnerskih vsebin bo iskalnik internega značaja.

RI sta z delom na projektu SI-DIH začeli poleti 2011, saj sta prva in druga faza potekali brez večjih finančnih vložkov, vendar s poudarkom na dodatnih delovnih kapacitetah, natančneje ustreznem znanstvenem kadru matičnih inštitucij, ki bo pri vsebinskem popolnjevanju oziroma samem vzdrževanju sistema nepogrešljiv tudi v prihodnosti. Glede na načrt vzpostavitve poenotene nacionalne digitalne infrastrukture za humanistiko in umetnost pa so bila s sklepom Znanstvenega sveta ARRS iz sklopa sofinanciranja prioritarnih mednarodnih infrastrukturnih projektov, navedenih v Načrtu razvoja raziskovalnih infrastruktur 2011-2020, RI INZ za izvedbo tega projekta v drugi polovici leta 2011 dodatno dodeljena finančna sredstva za materialne stroške in amortizacijo (15. 9. 2011 je bil podpisan aneks o dodeljenih dodatnih sredstvih s strani INZ in 21. 9. 2011 s strani ARRS, prvi obrok je bil RI INZ nakazan 24. 10. 2011). Zaključek zadnje faze – postavitve spletišča – je bil zaradi časovne neusklajenosti tako realiziran šele v januarju 2012 (del materialnih sredstev za izplačilo naročila so bila tako prenesena v leto 2012); še pred zaključkom testnega obdobja novega iskalnika bo potekala njegova javna predstavitev oziroma predstavitev projekta.

V. Promocija dela RI INZ

V letu 2011 so sodelavci RI skrbeli za ažuriranje povezav z uporabniki, nadgradili so modul Novice, ki uporabnikom nudi podatke o novostih na portalu Slstory, hkrati pa predstavlja arhiv objav. O vseh novostih na portalu so bili registrirani uporabniki obveščeni po osebni e-pošti, ostali potencialni uporabniki pa po t. i. zgo-listi (mailing lista).

Sodelavci RI so svoje delo promovirali na sestankih doma in v tujini ter v domačih publikacijah. Srbskim uporabnikom je portal Slstory predstavil Slobodan Mandić v Godišnjaku za društveno istoriju 2010/3, Prikazi sajtova (Web adresar) X, 123-127.

V letu 2011 je skupina RI dobila precej povratnih informacij, s katerimi so ljudje (tako iz Slovenije kot tujine) opozarjali na pomanjkljivosti, hkrati pa so poleg številnih pohval podajali sugestije in ideje za nadaljnje delo, kar skupina ocenjuje kot interaktiviranje portala. Ker spletni portal ni postavljen statično, temveč deluje kot živ organizem, so popravki, modifikacije, nadgradnja del stalne prakse, s čimer je uporabnikom skoraj ad hoc dana možnost sodelovanja oziroma soustvarjanja spletne strani.

2. REALIZIRANA INFRASTRUKTURNA PODPORA RAZISKOVALNI DEJAVNOSTI¹

2.1. Realizirana podpora infrastrukturnega programa raziskovalnim programom:

Na INZ potekata dva znanstveno-raziskovalna programa:

Idejnopolitični in kulturni pluralizem in monizem na Slovenskem v 20. stoletju (P6-0281), ki ga vodi dr. Jurij Perovšek, in Podobe gospodarske in socialne modernizacije na Slovenskem v 20. stoletju (P6-0280), ki ga vodi dr. Žarko Lazarevič.

RI INZ jima nudi podporo s:

1. Portalom Zgodovina Slovenije - Slstory, s pomočjo katerega lahko:

A. nemoteno dostopajo do prosto in odprto objavljenih digitalnih in digitaliziranih gradiv v vsebinskih sklopih Viri, Literatura in Biografika. Izpostaviti je potrebno sklop Gospodarska tranzicija v Sloveniji (1990-2004) : prehod gospodarstva iz socializma v kapitalizem in več arhivskih zbirk, ki so dostopne od leta 2011, in jih je RI INZ digitalizirala v dogovoru z obema programskima skupinama:

- Zbirko stenografskih beležk zapisnikov sej predstavništev, senata in skupščine Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev oziroma Kraljevine Jugoslavije, ki jo v naravi hrani Arhiv Republike Slovenije. To gradivo predstavlja enega od ključnih virov za raziskovanje politične zgodovine prve Jugoslavije ter vloge in pomena slovenske politike v njej. Zbirka je nadalje nepogrešljiv vir za preučevanje slovenske parlamentarne izkušnje v prvi jugoslovanski državi in razvoja idejno- in narodnopolitičnih, državnopravnih ter socialnogospodarskih nazorov in politike slovenskih strank v letih 1919–1938.

- Zbirke Narodne in študijske knjižnice v Trstu – Odseka za zgodovino: Slavjanska čitalnica v Trstu. Odborovih pomenkov knjiga: 17. december 1865 – 19. marec 1876, Pevsko društvo Adrija v Barkovljah (Trst). Tajniška knjiga 1894-1912, Slovenska čitalnica v Škednju (Trst). Tajnikova knjiga: 20. december 1897 - 27. februar 1907, Javna ljudska knjižnica v Nabrežini. Zapisnik: 16. januar 1906 - 4. marec 1914, Dramatični krožek v Gorici. Zapisnik sej: 15. november 1923 - 13. september 1926. Digitalizacija teh arhivskih virov predstavlja pomemben prispevek k proučevanju slovenskega kulturnega življenja v današnjem zamejstvu. Gradivo je pomembno ne le zaradi svoje unikatnosti, temveč ponuja raziskovalcu pomemben vpogled v razvitost, organizacijo in tudi stalno prisotnost slovenske kulture tako v urbanem okolju (tržaška Slavjanska čitalnica in goriško gledališko društvo) kot tudi v tedaj popolnoma, danes pa še vedno opazno slovenskem zaledju Trsta (pevsko društvo Adrija v Barkovljah, javna ljudska knjižnica v Nabrežini, slovenska čitalnica v Škednju). Digitalizirano gradivo nadalje nazorno dokumentira povečanje narodnostnih pritiskov po priključitvi zamejstva h Kraljevini Italiji in fašističnem pohodu na oblast. Ta sklop življenja Slovencev na Tržaškem in Goriškem bo v letu 2012 obogaten z drugim, gospodarskim sklopom (digitaliziranim gradivom Jadranske banke v Trstu in Hrvatske štedionice v Trstu), ki pokriva podoben časovni lok, s čimer bo slovenskemu zgodovinopisju ponujen skoraj celovit pregled na nekoliko zanemarjeno obdobje emancipacije slovenskega prebivalstva v zamejstvu. Nadalje je potrebno izpostaviti digitalizacijo in spletno objavo drugih gradiv, ki so prav tako eno od izhodišč za znanstveno delo skupin:

- Tiskanih virov (Stenografski zapisniki Ljudske skupščine LRS s 35 publikacijami iz obdobja 1947-1963, številni krajevni repertoriji (Alphabetisches Verzeichniß aller Ortschafts und Schlösser Namen des Herzogthums Krain in Dutsch und Krainischer Sprache, Orts-Repertorium des Herzogthumes Steiermark itd.), gradivo iz sklopa Statistične publikacije, ki je razdeljen na Popisne publikacije in Statistični letopisi).

- Literature (verificirane znanstvene monografije, diplomatska dela, magistrske naloge in doktorat, vodilne nacionalne znanstvene in strokovne serijske publikacije).

Raziskovalcem, ki se ukvarjajo z drugo svetovno vojno pa je v pomoč pri delu baza podatkov Smrtne žrtve med prebivalstvom na območju RS med drugo svetovno vojno in neposredno po njej, ki je redno ažurirana, od leta 2011 pa je na voljo tudi grafični prikaz žrtev po obdobjih

¹ Pri navedbah podpore v točkah 2.1. do 2.5. se navede šifro, naslov, RO in nosilca programa ali projekta.

in pokrajinah, s čimer je uporabnikom omogočena vizualizacija zbranih podatkov.
 B. promovirajo in diseminirajo svoja dela, mdr. v sklopih Literatura (objave monografij, zbornikov in člankov) in Prireditve (video posnetki znanstvenih simpozijev idr.).
 C. v bazi Zgodovinarski indeks citiranosti pregledujejo dnevno ažuriran popis citatov iz slovenskih zgodovinskih monografij, časopisov in revij.

2. Spletiščem SI-DIH, ki združuje vsebine dveh največjih nacionalnih specializiranih humanističnih znanstvenih portalov, portala Zgodovina Slovenije – SIstory in portala @rzenal.

3. RI INZ kolegom dveh raziskovalnih programov nudi tudi strokovno in tehnično pomoč (svetovanje s področja avtorsko-pravne zakonodaje, skeniranje gradiv ipd).

2.2. Realizirana podpora infrastrukturnega programa raziskovalnim projektom:

Na INZ je v 2011 potekalo pet raziskovalnih projektov: J6—4132 Zgodovina upravnih meja in mejnosti: slovensko-hrvaška meja 1800-1991, INZ, FF UL in INV, dr. Marko Zajc; J6—3634 Položaj in vloga Slovenije v jugoslovanski državi po drugi svetovni vojni (1945-1991), INZ in Inštitut Nove revije, dr. Peter Vodopivec; V6—1035 Pregled mrliških matičnih knjig za ugotovitev števila ter strukture žrtev druge svetovne vojne in neposredno po njej, INZ, dr. Vida Deželak Barič; L6—2309 Manevska struktura Narodne zaščite v organih za notranje zadeve leta 1990, INZ, FF UL, FDV UL, dr. Damijan Guštin; J6—4017 (A) Strategije in prakse energentske oskrbe v Sloveniji, INZ in ZRC SAZU, dr. Peter Vodopivec. RI INZ jim nudi podporo kot pod točko 2.1., pri čemer je potrebno izpostaviti projekt V6—1035 Pregled mrliških matičnih knjig za ugotovitev števila ter strukture žrtev druge svetovne vojne in neposredno po njej, ki rezultira v redno ažurirani zbirki podatkov Smrtne žrtve med prebivalstvom na območju RS med drugo svetovno vojno in neposredno po njej, objavljeni na spletnem portalu SIstory. RI INZ je sklop, v katerega je podatkovna baza vključena, v letu 2011 v sodelovanju s projektno skupino vsebinsko in modularno nadgradilater na ta način omogočila promocijo celotnega spektra delovanja obravnavane projektne skupine:

1. Podatkovni bazi, metodologiji in historiatu popisa smrtnih žrtev je bilo dodano zbirno mesto Analize, na katerem so objavljena vmesna in letna poročila projektne skupine iz obdobja 2007-2011.

2. Izdelan je bil grafični prikaz žrtev po obdobjih in pokrajinah, s čimer je uporabnikom omogočena vizualizacija zbranih podatkov.

2.3. Realizirana podpora infrastrukturnega programa razvojnim programom in projektom:

V matični inštituciji razvojni programi in projekti ne potekajo, vendar segmenti dela RI INZ, ki na različnih nivojih povezujejo raziskovalce, gradivo in tehnično infrastrukturo, (lahko) služijo kot model dobre prakse. V okviru programa RI INZ se mdr. razvija spletni raziskovalni in izobraževalni povezovalni portal slovenskega zgodovinopisja Zgodovina Slovenije – Slstory, ki je v letu 2011 prerastel vlogo repozitorija, knjižnice oziroma arhiva gradiv v klasičnem pomenu besede, saj si je programska skupina RI INZ v skladu s svetovnimi oziroma evropskimi smernicami za enega od pomembnih ciljev zadala postavitev spletnega sistema, ki bo omogočal ustvarjanje raziskovalnih podatkov in njihovo uporabo v raziskovalnem okolju (mdr. projekt-modul Popisi prebivalstva: vzpostavitev longitudinalne baze podatkov). Na tem mestu bi bilo potrebno poudariti še projekt Mobilna aplikacija Zgodovina Ljubljane, s katerim je RI INZ pokazala, da se ukvarja z oblikovanjem najsodobnejših spletnih medijev (tehnologija nadgrajene resničnosti - Augmented Reality), in da je kljub znanstvenosti in strokovnosti v smislu informacijsko komunikacijske tehnologije trendovsko naravnana. Ker je vsebinsko bogat in programsko nadgrajeni portal v skladu z najnovejšimi standardi (sama tehnologija, metapodatkovna baza, digitalizacija gradiva) in avtorsko pravnimi regulativi (CC licence), kot celota predstavlja model dobre prakse ne samo na področju humanistike (vodilna vloga pri vzpostavljanju nacionalne e-humanistike v navezavi z evropsko mrežo DARIAH), temveč v nacionalnem digitalnem prostoru nasploh.

2.4. Realizirana podpora infrastrukturnega programa državnim in drugim vladnim organom ali resorjem pri izvajanju njihove službe

1. Na portalu Zgodovina Slovenije - Slstory je dostopna baza podatkov Smrtne žrtve med prebivalstvom na območju Republike Slovenije med drugo svetovno vojno in neposredno po njej, ki je redno ažurirana. Baza je bila v letu 2011 večkrat posodobljena (v zadnjem letu so bili v bazo dodani podatki za več kot 10.000 oseb, trenutno so v bazi podatki za 44.404 osebe). Baza ne služi zgolj kot vir za razne analize, podatki so namreč predmet številnih poizvedb upravnih organov. Dostopnost teh podatkov na spletu organom javne uprave pomaga pri izvajanju Zakona o žrtvah vojnega nasilja in Zakona o popravi krivic, kot tudi pri izvajanju Zakona o dopolnitvah Zakona o matičnih knjigah iz leta 1995 (ta v 1. odstavku 19. člena omogoča posebni naknadni vpis v matično knjigo umrlih in izdajo mrliškega lista za osebe, ki so izgubile življenje neposredno po koncu druge svetovne vojne, in tudi za posamezne primere smrti oseb, ki so izgubile življenje med vojno in niso bile vpisane v matično knjigo umrlih), torej pri vodenju postopkov ugotovitve in naknadnega vpisa smrti v matično knjigo umrlih.

2. Poleg omenjene baze podatkov je nacionalnega pomena tudi Zgodovinarski indeks citiranosti, ki trenutno beleži 64.000 vpisov, saj se frekvenca citiranosti posameznega avtorja uveljavlja kot eno od meril pri ocenjevanju kakovosti oziroma odmevnosti njegovega opravljenega raziskovalnega dela. ZIC je zato relevanten za raziskovalce, znanstvene inštitucije in vladne organe, ki oblikujejo znanstveno politiko. Javna objava verificiranih podatkov o citiranosti je pripomoček pri ocenjevanju znanstvenega dela. ZIC je pomemben tudi v evropskem prostoru, saj omogoča identifikacijo mednarodnih del, ki jih citirajo slovenski avtorji.

3. RI INZ sledi evropskim smernicam (DARIAH) in digitalizacijo gradiv razume kot prilagajanje kulturne dediščine novim medijem, splošno priznani tehnološki platformi in najnovejšim standardom, pri čemer ni mogoče prezreti niti vidika zaščite in hrambe. Na tem mestu je potrebno izpostaviti digitalizacijo gradiv inštitucij, ki sodijo tudi v delokrog Ministrstva za kulturo (npr. Arhiv Republike Slovenije in Zgodovinski arhiv Ljubljana), in popularizacijo te dejavnosti med slovenskimi in tujimi arhivisti; sodelavec RI INZ Andrej Pančur se je 19. in 20. 5. 2011 udeležil hrvaško-slovenske arhivske konference v okviru

projekta HERITAGE LIVE »Arhivisti v elektronskem okolju«. 20. maja 2011 je v soavtorstvu z Mojco Šorn predstavil prispevek z naslovom Arhivsko gradivo na portalu Povijest Slovenije – Slstory.

4. RI INZ sodeluje z Inštitutom za intelektualno lastnino oziroma dr. Majo Bogataj Jančič, strokovnjakinjo s področja avtorskega prava v digitalni dobi, ki je v letu 2010 izdelala osnovno strategijo portala, po nadgradnji Slstory pa je z RI INZ sodelovala pri zasnovi strategije prikaza avtorskih pravic. Ker so v Sloveniji pravna vprašanja zaščite avtorskih pravic v digitalnem svetu še slabo poznano polje, RI INZ vse sodelujoče v procesu izgradnje portala Slstory in spletišča SI-DIH ter druge zainteresirane ozavešča s to temo in spodbuja k (sistemskemu) urejanju problematike reševanja avtorskih pravic v digitalnem svetu. To tematiko sta mdr. v okviru prireditev Univerzitetne knjižnice Maribor 26. 10. 2011 na dogodku Študentski oktober : s klikom do informacij na vabljenem predavanju predstavila sodelavca RI INZ Jurij Hadalin in Andrej Pančur.

2.5. Pomen vsebine infrastrukturnega programa za raziskovalno dejavnost in druge uporabnike z vidika ekonomičnosti in tehnološke sodobnosti

Spletni portal Slstory in spletni iskalnik SI-DIH omogočata hiter in enostaven dostop do raznovrstnega prosto in odprto dostopnega verificiranega gradiva v elektronski digitalni obliki. Predstavljena konceptualizacija informacij in znanja potrjuje velik pomen omenjenih sistemov za raziskovalno, strokovno in tudi laično dejavnost tako z vidika ekonomičnosti kot tehnološke sodobnosti.

Izpostaviti je potrebno:

- dostopnost vseh vodilnih slovenskih znanstvenih serijskih publikacij in možnost naročanja posameznih številčk na daljavo, kar velja tudi za zbirke, objavljene na Slstory, in sodelovanje z založbami (nekomercialnimi in komercialnimi),
- digitalizirane arhivske zbirke (gradivo Zgodovinskega arhiva Ljubljana, Arhiva Republike Slovenije in Narodne in študijske knjižnice v Trstu), po katerih je omogočeno enostavno in hitro iskanje podatkov, kar je bistveno bolj ekonomično ne le za uporabnike temveč tudi za ustanove, ki gradivo hranijo,
- bazo Smrtne žrtve med prebivalstvom na območju RS med drugo svetovno vojno in neposredno po njej, ki ne služi zgolj kot vir za znanstveno delo, saj so podatki, zajet v njej, predmet številnih poizvedb upravnih organov. Nihova dostopnost na spletu tako državnim in občinskim upravnim organom nudi možnost lažjega in hitrejšega preverjanja oziroma poizvedovanja za potrebe upravnih postopkov,
- e-razstavi v slovenskem in angleškem jeziku, s katerima je omogočeno, da začasne razstave ohranijo svojo podobo tudi za zanamce. V klasični obliki težje dosegljiva razstava je tako brezplačno in popolnoma prosto dostopna dana na ogled obiskovalcem s celega sveta,
- dostopnost video posnetkov znanstvenih simpozijev in okroglih miz, ki si jih lahko ogledajo vsi, ki se jih v živo niso mogli udeležiti,
- tehnološko sodoben projekt Mobilna aplikacija Zgodovina Ljubljane, s katerim je RI INZ pokazala, da se ukvarja z oblikovanjem najsodobnejših spletnih medijev. V sodelovanju z Zgodovinskim arhivom Ljubljana je RI INZ širši javnosti začela s pomočjo tehnologije nadgrajene resničnosti (Augmented Reality) predstavljati bogato arhivsko slikovno gradivo, kar je z vidika uporabnikov najnovejše informacijsko komunikacijske tehnologije izredno

ekonomično: "na kraju samem" se je mogoče z besedo in s sliko vrniti v preteklost. RI INZ ta projekt in sodelovanje z založbami razume mdr. tudi kot dejavnost z družbeno-ekonomskim učinkom.

S parametri ekonomičnosti in tehnološke sodobnosti je mogoče vrednotiti tudi drugi sklop portala - Zgodovinarski indeks citiranosti, ki omogoča dostop do javne objave verificiranih podatkov o citiranosti. Z njegovo nadgraditvijo oziroma vgraditvijo vmesnika v letu 2011 je znanstvenim idr. inštitucijam s področja humanistike (in družboslovja) omogočen oddaljeni dostop oziroma je podana možnost vnašanja v citatno bazo z daljave (projektu se je v letu 2011 pridružil Inštitut za narodnostna vprašanja, s čimer se je nabor serijskih publikacij in monografij, ki so v ZIC citirane, močno razširil z avtorji, ki do sedaj niso bili zajeti v osnovni nabor publikacij).

V letu 2011 je skupina RI dobila precej sugestij uporabnikov glede skeniranja in spletne objave gradiv, ki jih je v največji možni meri upoštevala (z ozirom na avtorsko pravni vidik), kar vrednoti kot ekonomičnost z vidika uporabnikov.

3.2. Opis tehnološke zahtevnosti infrastrukturne dejavnosti in prispevka k izkoriščenosti raziskovalne in informacijske opreme ter infrastrukture RO

Tehnološka zahtevnost dejavnost RI INZ je večplastna, saj je RI INZ od leta 2011 členjena v dva dela, ki servisirata bogat spekter ustanov s področja zgodovinopisja in širše, hkrati pa nudi rezultate različno zahtevnim javnostim, zainteresiranim za znanstveno in strokovno e-humanistiko:

1. V izgradnjo spletnega portala slovenskega zgodovinopisja Zgodovina Slovenije – Slstory, ki se deli na vsebinski del in podatkovno bazo Zgodovinarski indeks citiranosti. V okviru prvega poleg ustvarjanja spletne knjižnice oziroma spletnega arhiva (digitalizacijo gradiv slovenskih in tujih arhivov, muzejev, knjižnic idr. ter pripravo za spletno objavo je v letu 2011 v glavnem opravil zunanji izvajalec, 13.000 strani pa je bilo digitaliziranih v matični ustanovi; snemanje znanstvenih in strokovnih dogodkov je potekalo z lastno opremo, posnetki so bili za objavo obdelani v matični ustanovi) potekata dva večja projekta, v okviru katerih RI INZ razvija vsebinsko-tehnološka modula (Popisi prebivalstva in M-Slstory), spletna sistema, ki bosta omogočala ustvarjanje raziskovalnih podatkov in njihovo uporabo v raziskovalnem okolju in pedagoškem procesu. V okviru drugega – ZIC, katerega osnovni namen je ustvariti bazo citatov iz vseh slovenskih zgodovinskih monografij, osrednjih znanstvenih časopisov in revij, ki so po UDK standardu uvrščene v kategorijo zgodovina oziroma jih v katalogu COBISS najdemo s ključnimi besedami zgodovina –, pa se je v letu 2011 začel pilotski projekt oddaljenega dostopa. Vzpostavljene so bile možnost vnašanja v citatno bazo preko administracijskega vmesnika; aplikacija je sprogramirana na način, ki omogoča odpravo napak in dvojne vnose. Projektu ZIC se je pridružil Inštitut za narodnostna vprašanja in polje obstoječe baze razširil na družboslovje.

Zaradi obširnega nabora digitalnih in digitaliziranih historičnih vsebin ter zaradi programske in tehnološke nekompatibilnosti portala Slstory z evropskimi standardi, je bil v sodelovanju z zunanjima sodelavcema, programerjem in informatikom, v letu 2011 po smernicah Vzpostavitvenega dokumenta projekta Nadgradnja portala Zgodovina Slovenije iz konca leta 2010 portal nadgrajen v skladu z najsodobnejšimi tehnologijami. V prvi fazi so bili analizirani podatki, določeni in postavljeni novi standardi ter infrastruktura za nadgradnjo in postavljena ter konfigurirana Apache strežnik in produkcijsko okolje za njeno delovanje in inštaliran ter konfiguriran nov Sphinx iskalnik. V drugi fazi sta bila izdelana in implementirana dva nova modula (Smrtne žrtve med prebivalstvom RS med drugo svetovno vojno in Popisi prebivalstva). V zadnji fazi so bili postavljeni novo ogrodje in grafične predloge, izboljšani so bili iskalniki, ki filtrirajo in sortirajo rezultate (tudi po celotnem besedilu), ter po nadgrajenem načelu Dublin Core standardizirani meta podatki, kar omogoča izvoz ali izmenjavo podatkov pri vključevanju v večje nacionalne in evropske sisteme. Razen oblikovne in strokovne dovršenosti novega portala so prednosti poleg omenjenih mdr. tudi nova administracija oziroma pregleden vmesnik za urejanje kompletne vsebine, ki zagotavljata manjšo odvisnost od zunanjih sodelavcev oziroma omogočata interno upravljanje s sistemom. Nadgrajeni portal, postavljen na Apache in PHP arhitekturi ter MySQL bazi, je narejen modularno, in je zato dodajanje funkcionalnih rešitev časovno neomejeno. Portal omogoča enostavno in pregledno uporabo po posameznih vsebinskih sklopih in podsklopih, hitrejše, stabilnejše in popolnejše delovanje sistema ter nudi kvalitetnejšo uporabniško in administracijsko izkušnjo.

Kapaciteta strežnika je 2 TB (5 diskov v Raid5) z zunanjimi trdimi diski in podporno enoto za arhiviranje (do 800 GB). Hitrost povezave z internetom je 10 MB. V bližnji prihodnosti bo zaradi raznih zahtevnejših vsebin posodobljen strežnik z virtualnimi strežniki. Vzdrževalci strojne opreme so v letu 2011 skrbeli za nemoteno delovanje portala, ki kljub nadgradnji ni beležil izpadov delovanja. Raziskovalna in informacijska oprema je bila v letu 2011 100 % izkoriščena.

Zaradi tehnološke zahtevnosti je potrebno izpostaviti dva projekta:

- Od leta 2010 poteka v sodelovanju z Zgodovinskim arhivom Ljubljana (ZAL) digitalizacija popisov prebivalstva in njihova objava (do sedaj za leto 1830) na portalu Slstory. Načrt je, da bodo vsebine iz popisnic uporabljali tudi raziskovalci e-humanistike, zato je potrebno te podatke najprej pretvoriti v elektronsko obliko. Ker pa obstoječa programska oprema za

prepoznavanje besedil ne more prepoznati znakov na standardiziranih obrazcih popisnih pol, v katere so popisovalci in popisani sami vpisovali osebne podatke v kurzivni gotici in latinici, je najprej potrebno vse te podatke v elektronsko obliko prepisati ročno. Po vzoru različnih projektov, ki delujejo po načelu "crowdsourcinga", je RI INZ začela vzpostavljati sistem za on-line ročno transkribiranje podatkov s strani različnih uporabnikov. V prvi fazi je bil zasnovan (za zdaj) zaprti sistem za transkribiranje in urejanje osnovnih popisnih podatkov, ki se ponavljajo skozi vse popise prebivalstva, in na podlagi katerih je zato mogoče izdelati ne le enotne indekse k popisu, temveč v naslednji fazi tudi začeti s standardizacijo imen in priimkov (v letu 2011 je bila tako v večjem delu izvedena pretvorba indeksa popisa prebivalstva Ljubljane iz leta 1830 v na novo oblikovane podatkovne baze, pripravljen pa je tudi prenos podatkov za popis prebivalstva iz leta 1857). S pomočjo te standardizacije in programskega orodja Febrl bo nato po vzoru projektov, ki potekajo v okviru mreže European Historical Population Samples Network, mogoče na podlagi standardizirane Intermediate Data Structure med seboj longitudinalno povezati različne popise prebivalstva.

- V letu 2011 je bil vzpostavljen modul M-Slstory, s katerim je RI INZ pokazala, da se ukvarja z oblikovanjem najsodobnejših spletnih medijev. V sodelovanju z ZAL je RI INZ širši javnosti začela s pomočjo tehnologije nadgrajene resničnosti (Augmented Reality) predstavljati bogato arhivsko slikovno gradivo. Nadgrajena resničnost je nadgraditev slik realnega sveta z računalniško generiranimi podobami in sicer v realnem času. V testni fazi se je RI INZ omejila na prikaz zgodovine Kongresnega trga in oktobra 2011 v okviru že uveljavljenih brskalnikov za nadgrajeno resničnost Junaio in Layar javno objavila pilotsko verzijo mobilne aplikacije ZgoLJ Kongresni. Za opis posameznih zgodovinskih stavb na Kongresnem trgu so bili zbrani geografske informacije o stavbah, krajša besedila z osnovnimi opisi ter osnovne predstavitvene sličice. Te informacije o točkah zanimanja so shranjene v javno dostopni bazi podatkov za nadgrajeno resničnost – Hoppala, daljši opisi posameznih stavb in dodatne slike pa so shranjeni v okviru portala Slstory.

2. V vzpostavitve poenotene nacionalne digitalne infrastrukture za humanistiko in umetnost. En od ciljev partnerjev RI INZ in RI ZRC SAZU je bila povezava vsebin dveh največjih specializiranih humanističnih znanstvenih portalov, portala Zgodovina Slovenije – Slstory in portala @rzenal, oziroma postavitve temeljev za vzpostavitve iskalnika nacionalnih humanističnih vsebin z akronimom SI-DIH, ki bi bil kompatibilen z evropsko mrežo za humanistiko in umetnost DARIAH. V ta namen je RI INZ v sodelovanju s programerjem na portalu Slstory izvedla implementacijo in konfiguracijo OAI-PMH, izbrala je metapodatke za novi iskalnik in poskrbela za njihov izvoz in konfiguracijo v XML preko OAI-PMH ter oblikovala in implementirala odprtokodni iskalniški strežnik Sphinx. Že izdelano beta verzijo iskalnika SI-DIH, ki omogoča iskanje po SQL bazi in indeksacijo podatkov, bosta RI v prvih mesecih leta 2012 testirali in po potrebi tudi adaptirali, saj bo le tako omogočeno priključevanje drugih sorodnih inštitucij in zaobjetje večine vsebin humanistične provenience.

4. PRIKAZ SODELOVANJA Z UPORABNIKI IN DRUGIMI INFRASTRUKTURNIMI PROGRAMI TER POVEZANOSTI V RAZLIČNA INFRASTRUKTURNA OMREŽJA:

4.1. Realizirana podpora raziskovalno-razvojni dejavnosti drugih RO in JRO (uporabniki)

Dejavnost RI:

A. S portalom Slstory nudi vsebinsko, analitično in informacijsko podporo vsem izvajalcem programov in projektov na INZ, zaradi široko zasnovanega koncepta in sodelovanja ter enostavnega, hitrega, prostega in odprtega dostopa v enaki meri služi tudi programskim in projektnim skupinam s področja humanistike in družboslovja.

1. Širok in bogat nabor digitalnih in digitaliziranih gradiv za portal (del tega je razviden iz točke 1. obstoječega poročila) evidentno kaže na sodelovanje RI INZ z različnimi raziskovalnimi organizacijami in drugimi inštitucijami lokalnega, nacionalnega, mednarodnega prostora, ki se ukvarjajo z zgodovinopisjem, zgodovino oziroma s poukom le te: Filozofsko fakulteto UL, Fakulteto za družbene vede UL, Inštitutom za narodnostna vprašanja, Pedagoškim inštitutom, Slovenskim šolskim muzejem, Muzejem novejšje zgodovine Celje, Arhivom Republike Slovenije, Zgodovinskim arhivom Ljubljana, knjižnicami (Narodna in študijska knjižnica v Trstu idr.), uredništvu znanstvenih in strokovnih publikacij (Kronika, Zgodovina za vse itd.), v zadnjem času celo komercialnimi založbami, Državnim zborom RS, Zavodom RS za šolstvo, strokovnimi društvi (Zgodovinsko društvo Celje, Slovensko rodoslovno društvo) in tudi posamezniki (zbiralci, diplomanti, magistranti, pisci znanstvenih in strokovnih del, ki niso bila objavljena). Rezultat interakcije v letu 2011 je digitalizacija širokega nabora gradiva (ki še ni zaključena), prosto in odprto dostopnega na portalu Slstory, izbranega v širšem sodelovanju na osnovi kriterijev potreb in interesov slovenskih raziskovalcev s področja zgodovinopisja, humanistike in družboslovja. RI INZ tako upravičeno domneva, da je podporo pri raziskovalni dejavnosti nudila vsaj naslednjim uporabnikom:

- Sodelujočim na programih: Jezik, spomin in politike reprezentacije (P6-0347), UNG in ZRC SAZU, dr. Oto Luthar; Biografije, mentalitete, epohe (P6-0094), ZRC SAZU, ddr. Igor Grdina; Politična, kulturna, gospodarska, socialna in verska zgodovina Štajerske, Koroške in Prekmurja ter njena vpetost v srednjeevropski prostor (P6-0138), FF UM, dr. Darko Friš; Manjšinske in etične študije ter slovensko narodno vprašanje (P5-0081), INV, dr. Mitja Žagar; Nasilje komunističnega totalitarizma v Sloveniji 1941-1990 (P6-0380), Študijski center za narodno spravo, dr. Mateja Čoh; Slovenska identiteta in kulturna zavest v jezikovno in etnično stičnih prostorih v preteklosti in sedanjosti (P6-0372), FF UM, dr. Matjaž Klemenčič; Slovenska umetnostna identiteta v evropskem okviru (P6-0061), ZRC SAZU, dr. Barbara Murovec; Slovenska zgodovina (P6-0235), FF UL, dr. Božo Repe; Sredozemlje in Slovenija (P6-0272), ZRS UPR, dr. Jože Pirjevec; Slovenske identitete v evropskem in svetovnem kontekstu (P6-0187), SEM in FF UL, dr. Božidar Jezernik; Območja kulturnega stika v integracijskih procesih (P6-0279), ZRS UPR, dr. Milan Bufon; Raziskave kulturnih formacij (P6-0278), ICK in ISH, dr. Jurij Mikuž; Humanistika in smisel humanosti v vidikih zgodovinskosti in sodobnosti (P6-0341), Inštitut Nove revije, dr. Dean Komel.

- Sodelujočim na projektih: J6—4329 Italijanska fašistična taborišča v spominih Slovencev in Slovenk, FF UL in ZRC SAZU, dr. Oto Luthar; J6—4301 Multikulturna dediščina in nacionalna država: primeri Prekmurja, Bele krajine in Primorske, UNG in ZRC SAZU, dr. Tanja Petrovič; J5—4200 Poklicne migracije Slovencev v prostor nekdanje Jugoslavije: od naseljencev do transmigrantov, INV in ZRC SAZU, dr. Marjan Drnovšek; J6—4112 Slovenci v jugoslovanski diplomaciji in v zunanjepolitičnem delovanju 1941?1980: odprta vprašanja in raziskovalne perspektive, Inštitut Nove revije in ZRS UPR, dr. Jože Pirjevec; L6—4264 Uporniške preživetvene strategije na Slovenskem (16.-19. stoletje), ZRS UPR, FF UM, ZRC SAZU in Harpha Sea d. o. o., dr. Darko Darovec; J6—4257 Vloga ženskih migracij in migrantk v konstrukciji slovenske nacionalne identitete od nacionalne do postnacionalne dobe: primerjalni slovenski, evropski in globalni vidiki, Pedagoški inštitut, ZRC SAZU, UNG in FF UL, dr. Ksenija Vidmar Horvat; J6—4019 Vodilni humanisti slovenskega prostora med 16. in sredo 19. stoletja ter njihovo socialno in kulturno okolje, IJS, INZ in ZRC SAZU, dr. Boris Golec; J6—4132 Zgodovina upravnih meja in mejnosti: slovensko-hrvaška meja 1800-1991, INZ, FF UL in INV, dr. Marko Zajc; Z6—4317 Breme preteklosti. sobivanje prebivalstva na Obali v luči formiranja povojne Jugoslavije, ZRS UPR, dr. Katja Hrobat Virloget; Z6—4163 kaj ima socializem od latinščine? - Slovenska klasična tradicija in razredni boj (1945-1990) v jugoslovanskem in srednjeevropskem kontekstu, FF UL, dr. David Movrin; Z6—4196 Kulturna dediščina ? Medij za vzpostavljanje trajnostnega razvoja v lokalnem prostoru, ZRC SAZU, dr. Jasna Fakin Bajec; J6—3627 (Pre)oblikovanje spomina na prelomna obdobja v slovenski zgodovini 20. stoletja, UNG in ZRC SAZU, dr. Oto Luthar; J6—3619 Analize materialne kulture primorskih mest - preučevanje dinamike gospodarskih, družbenih in urbanističnih razvojnih procesov, ZRS UPR, dr. Mitja Guštin; J6—3610 Glasbenoestetsko

ozadje ljubljanskega koncertnega življenja v 19. stoletju: od 1794 do 1872, FF UL in ZRC SAZU, dr. Leon Stefanija; J6—3634 Položaj in vloga Slovenije v jugoslovanski državi po drugi svetovni vojni (1945-1991), INZ in Inštitut Nove revije, dr. Peter Vodopivec; J7—3629 Svoboda govora v zgodovinskih, humanističnih in družbenih vidikih, Inštitut Nove revije in ZRS UPR, dr. Dean Komel; V5—1052 Migracije v Sloveniji kot razvojni dejavnik države in njenih regij, Inštitut za ekonomska raziskovanja, dr. Milena Bevc; V6—1035 Pregled mrliških matičnih knjig za ugotovitev števila ter strukture žrtev druge svetovne vojne in neposredno po njej, INZ, dr. Vida Deželak Barič; Z6—3655 Jaz, revež: socialno in kulturnozgodovinska analiza vsakdana revežev s poudarkom na analizi ubožnih prošenj, ZRS UPR, dr. Dragica Čeč; J6—2079 Kulturna demografija prve svetovne vojne, ZRC SAZU, dr. Petra Svoljšak; L6—2143 Ljubljanski barok - materialna kultura in duhovni kontekst, ZRC SAZU, dr. Anica Lavrič; L6—2309 Manevrska struktura Narodne zaščite v organih za notranje zadeve leta 1990, INZ, FF UL, FDV UL, dr. Damijan Guštin; J6—2012 Porabski Slovenci v 'madžarskem gulagu', INV in ZRC SAZU, dr. Katalin Munda Hirnoek; J6—2192 Pravna in politična zgodovina žensk na slovenskem, FF UL, PF UL in Inštitut za kriminologijo pri PF UL, dr. Marta Verginella; J6—2396 Slovenski judje v prekmurju in na štajerskem: preživetje, spomin in revitalizacija, INV, ZRC SAZU in Alma Mater Europea – Evropsko središče Maribor, dr. Irena Šumi; J6—2403 Socialnodemografska podoba Istre v novem veku, ZRS UPR, dr. Darko Darovec; J6—4017 (A) Strategije in prakse energentske oskrbe v Sloveniji, INZ in ZRC SAZU, dr. Peter Vodopivec; J6—0430 Umeščenost mestnih elit na slovenskem v regionalne družbene in gospodarske tokove v času od 13. do 16. stoletja, FF UL, dr. Peter Štih; J6—0946 Svoboda govora in tiska ter njeno omejevanje v Sloveniji (1945-1991), Inštitut Nove revije, INZ, ZRC SAZU in ZRS UPR, dr. Mateja Režek; L6—0080 Prikrita dežela, UNG in ZRC SAZU, ddr. Igor Grdina; J6—0258 Podeželje in mesto na Primorskem: družbena, gospodarska in pravna razmerja med starim redom in modernizacijo, ZRS UPR, dr. Darko Darovec; J6—0104 Plemeniti mecen. vloga in pomen aristokratskih naročnikov v sakralni umetnosti slovenskih dežel od 16. do 19. stoletja, ZRC SAZU, dr. Blaž Resman.

2. Podporo raziskovalnim programom in projektom nudi tudi podatkovna baza Zgodovinarski indeks citiranosti, ki omogoča previrljivost oziroma odmevnost raziskovalnega dela programskih (in projektnih) skupin.

3. Portal Slstory ni zgolj baza podatkov, predstavlja namreč tudi točko širjenja informacij, analiz, interpretacij in kot tak oblikuje prostor za odpiranje razprav tako na področju zgodovinpisja, humanistike kot tudi družboslovja, hkrati pa pomeni tudi izhodišče za interdisciplinarna srečanja domačih in tujih uporabnikov.

B. S spletiščem SI-DIH, ki združuje vsebine dveh največjih nacionalnih specializiranih humanističnih znanstvenih portalov, portala Zgodovina Slovenije – Slstory in portala @rzenal, nudi že naštetim programskim in projektnim raziskovalnim skupinam INZ in ZRC SAZU vsebinsko, analitično in informacijsko podporo pri raziskovalno-razvojni dejavnosti.

4.2. Sodelovanje z drugimi infrastrukturnimi programi in omrežji v Republiki Sloveniji:

Ena izmed (temeljnih) nalog programske skupine RI INZ je sodelovanje-povezovanje z raziskovalnimi organizacijami in z ustanovami, ki se ukvarjajo z zgodovinpisjem, zgodovino ter s poukom le te, oziroma z njihovimi infrastrukturnimi programi. Poleg izmenjave mnenj in izkušenj o politiki in strategiji RI so teme sodelovanja vsebinska in tehnološka vprašanja, aktualno je tematiziranje zaščite avtorskih pravic, itd.

Konkretnije sodelovanje se kaže v dogovorih o sodelovanju z Arhivom družboslovnih podatkov (Fakulteta za družbene vede), Digitalno knjižnico Pedagoškega inštituta in Slovenskim biografskim leksikonom (ZRC SAZU) oziroma v inkorporiranju njihovih gradiv na portal Slstory. Rezultat sodelovanja z drugimi slovenskimi IP in omrežji so ne nazadnje tudi spletne povezave (<http://www.slstory.si/povezave.html>).

V letu 2011 se je začel v okviru portala Slstory oziroma Zgodovinarskega indeksa citiranosti pilotski projekt oddaljenega dostopa. Vzpostavljene so bile možnost vnašanja v citatno bazo preko administracijskega vmesnika; aplikacija je sprogramirana na način, ki omogoča odpravo napak in dvojne vnose. Projektu se je pridružila RI Inštituta za narodnostna vprašanja, s čimer se je nabor serijskih publikacij in monografij, ki so v ZIC citirane, močno razširil z avtorji, ki do sedaj niso bili zajeti v osnovni nabor publikacij

RI INZ je kot partner mreže Dariah v letu 2011 sodeloval z RI ZRC SAZU. RI obeh inštitucij sta sledili zastavljenim ciljem in nalogam programa, med katerimi je bila — poleg promocije digitalnega analitičnega raziskovanja na področju humanistike in umetnosti ter povezovanja v mednarodnem prostoru — po smernicah osnutka Načrta razvoja RI 2011-2020 Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo vzpostavitev nacionalne digitalne infrastrukture za humanistiko in umetnost — spletišča SI-DIH (več o vsebini pod točko 1), ki za zdaj združuje vsebine dveh vodilnih humanističnih portalov: Slstory in @rzenal, po adaptaciji pa bo nudil možnost priključevanja drugih sorodnih inštitucij in zaobjetje večine prostodostopnih digitalnih vsebin humanistične provenience.

RI INZ je v letu 2011 kot anketiranec sodelovala v projektu Odprti podatki - Priprava akcijskega načrta za vzpostavitev sistema odprtega dostopa do podatkov iz javno financiranih raziskav v Sloveniji, ki ga po naročilu Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo izvaja Arhiv družboslovnih podatkov.

4.3. Podpora sodelovanju pri mednarodnih infrastrukturnih projektih:

Od septembra 2008 INZ s programom raziskovalne infrastrukture Slovensko zgodovino pisje sodeluje v evropskem projektu Dariah: Digital Research Infrastructure for Arts and Humanities, ki je uvrščen v evropske strategije raziskovalne infrastrukture - European Strategy Forum on Research Infrastructures (ESFRI Roadmap). Cilj Dariah je vzpostavitev mreže infrastrukture za umetnosti in humanistiko v digitalni obliki (oblikovati partnersko mrežo, zagotoviti koordinacijo med partnerji, vzpostaviti poenoten sistem infrastrukturne podpore, razvijati nacionalne podatkovne e-arhive oziroma baze). Digitalni centri, povezani v poenoteno mrežo, bodo omogočili izmenjavo različnih znanj, dobre prakse, s tem pa bodo doprinesli k povezovanju lokalnih, nacionalnih in pan evropskih dimenzij s poudarkom na oblikovanju evropske humanistične raziskovalne infrastrukture.

Vloga INZ kot partnerja mreže Dariah je in bo slediti zastavljenim ciljem in nalogam programa, med katerimi je — poleg promocije digitalnega analitičnega raziskovanja na področju humanistike in umetnosti ter povezovanja v mednarodnem prostoru — vzpostavitev nacionalne digitalne infrastrukture za humanistiko in umetnost. Kot partnerja za vzpostavljanje obravnavane infrastrukturne mreže si je v letu 2010 INZ izbral ZRC SAZU; prva faza sodelovanja, to je zasnova nacionalne digitalne infrastrukture, s katero bodo v Sloveniji pripravljene standardi za nadaljnje sodelovanje v Dariah, je že v fazi uresničevanja (več pod točko 1).

C. IZJAVE POROČEVALCA

Podpisani na tem poročilu oziroma predlogu izjavljamo, da:

- so vsi podatki v poročilu v elektronski obliki identični podatkom v poročilu v pisni obliki;
- se strinjamo z obdelavo podatkov, povezanih z izvajanjem infrastrukturnega programa v skladu z zakonodajo o varstvu osebnih podatkov ter obdelavo teh podatkov za evidenco ARRS.

Kraj in datum:

Ljubljana, 10. 2. 2012

PODPISI:

Vodja infrastrukturnega programa:

Ime in priimek: dr. Mojca Šorn

Podpis: _____

Zastopnik oz. pooblaščenka oseba

JRO in/ali koncesionarjev:

Ime in priimek:

doc. dr. Damijan Guštin

Podpis: _____

ŽIG